

نۆرەگاگەل

ئەمجد شاكەلى

لە دەسپېئىكى نۆفەمبەرى 2003 وە، جەلال تالەبانى، بوو تە سەرۆكى ئەنجومەنى دەسەلات لە بەغدا. دەسگاكانى پراگە ياندن و میدياكانى يەكپەتە نىشتمانى كوردستان، يەكجار زۆر بە گرنىگىيە وە باسى ئەم پووداوە دەكەن و بە پووداویكى مېژوو، نىوى دەبەن و كاتىكى زۆرى، ھەوال و پىرۆگرامەكانيان، بۆ گوتار و دیدار و پەوتارەكانى جەلال تالەبانى، تەرخان دەكەن، كە ماشەللايان لى بېت، ھىندە چى و زۆرن، لە ژماردن و باسكرن نایەن. تالەبانىش، بۆ خۆى يەكجار بە جىددى و گرنىگىيە وە، پۆلى ئەو سەرۆكايەتییە، يەك مانگىيە، چوار ھەفتەییە، سى پۆژییە پىشان دەدات و دەلیزىت و ھىندە لىبراوانە و بە گەرمىيە وە، خۆى بۆ ئەنجومەنى دەسەلات، تەرخان كىردووە و بە پەروشییە وە یە ھەلپەى بۆ دەدات، ھەر دەلئى بۆ مەزگەوتى دەكات. ھەرچى پراگە ياندن پارتىيى دیموکراتىيى كوردستانىشە، بە پىچەوانەى ئەوانە وە، بە ساردىيە وە، لە دیدى خەلكانى سەر بە يەكپەتە نىشتمانىيى كوردستانە وە، یا دەشى بگوتى وەك بىلايەنك، لەو پووداوە دەدوین. دیارە ئەم شىو ھەلۆیست و پەوتارە، پاشتر، كە نۆرەى مەسعود بارزانى دىت و دەبىتە، سەرۆكى ئەنجومەنى دەسەلات، رىك بە پىچەوانە وە دەبىت و ئەو ھى ئەمرو، پارتىيى لەگەل تالەبانیدا دەيكات، ئەودەم حىزبەكەى تالەبانىش، ھەر بەو جۆرە، وەلامى سەرۆكايەتییەكەى بارزانى دەداتە وە. ئەدى چۆن، مەگەر كورد نەگوتووە: "جى سندان قوززەلقورته". پەيامنئىرى كەنالى كوردسات، پۆلى 2003/11/12، بە كامپرايەكە وە، بە نىو باژىرى ھەولپىدا دەگەرا و پىسارى لە خەلك دەكرد، لە مەپ گرنىگى بوونى جەلال تالەبانى، بە سەرۆكى ئەنجومەنى دەسەلات، لە بەغداى پىتەخت، وەك خۆيان ھەمووجارىك جەختى لە سەر دەكەن. ئەو خەلكەش، كە بیروپاى خۆيان دەردەبىرى، ھەموو پىيان باش و خۆشبوو و بە گرنىگىيە وە باسى ئەو پووداوەيان دەكرد. پىموايە ئەوان، بى ئەو ھى بىر لەو بەكەنە وە، كە بوونى سەرۆككى كورد، لە ئەنجومەنى دەسەلاتدا، چ دەگەيەنئىت و كەلكى چى دەبىت، تەنى يەك شت و لەوان دەكات، كە وا بەزىن. ئەویش كوردبوونى ئەو سەرۆكەيە و ھىچى دىكە. من كارم بەو نىيە، ئەو خەلكە چەند بە گرنىگىيە وە، پىشوازيان لە مەسەلەيەكى وەھا كىردووە و دەكەن و چۆنى ھەلدەسەنگىن، بەلام ئەو ھى بە لای مەنە وە سەیرە ئەو ھى، كە حىزب و خەلكانى سەر بەو سەرۆكە، ھىندە بە گرنىگى، بنۆرنە ئەو باسە و باسى ئەو بەكەن، كە كوردىك بوو تە سەرۆكى ئەنجومەنى دەسەلاتى عىراق! سەرۆكى ئەنجومەنى دەسەلاتى عىراق، ئەگەر ھەر بیستوپىنچەكەيان و يەك لە دووى يەكیش كورد بن، چى لە پەوشەكە دەگۆرپىت، ئەگەر ئەوان پەروشى يەكپارچەيى خاكى عىراق بن و لە عىراقىيەكان عىراقىتر بن! بىر ئەو پەروش و ھەلپەيەى تالەبانى و سەرانى دىكەى كوردىش، كە نۆرەيان دەگاتى، بۆ يەك دەنگى و يەك ھەلۆیستى و يەكئامانجى و يەكخستەنە وە رىكخستەنە وەى مالى كورد و كوردستاناندى پىسى كورد و لەتوپەتكردى عىراق بووايە. ھەرچى ئەنجومەنى دەسەلات و ھوكومەتەكەيشیەتى، پىش ھەر شنىك، بۆ خۆيان پاكتىكى بۆش و بەتال و بى ناوہپۆكن و ھىچيان تىدا نىيە و ھەر ھىچ نىن و ھىچ گرنىگىيەكیشيان نىيە و دەسگاگەلئىكن، لە لایەن ئەمەرىكا وە دانراون و بەرپۆدەدەبىرن. ئەنجومەنى دەسەلات، تەنى بۆ پارازاندە وەى مئىزى فەرمانرەوايى ئەمەرىكا و بىر پىك رەوايەتییان بەو فەرمانرەوايى، دانراوہ. ئەو ھى گوندىيى بىت و لە كوردستان، لە ئاوايىدا ژىابىت، ھەندىك شارەزايى، لە چۆنىەتى ئەنجامدان و بەرپۆدەبىردنى ھەندىك كارى پۆزانەدا ھەيە. ئەگەر لە

گونديڭدا، ھەر مالەو يا ھەرچەند مال و چەند پەشەۋلاخچىيان ھەبوو، ئەوا دەكاتە ئەوھى، كە ئەو گوندى، دەبىي گاگەليان ھەبىت. گاگەل لە مانگا، گا و گۆلك پىنك دىت، لى ھەندىك جار كەر و جاش و ئەوانەيشى تىدەكەوئى. بۇ بردنى ئەو گاگەلە، بۇ دەرىي گوند و لەوھەرگە، دەبىي گوندييان، گاوانيان ھەبىت. گاوان، پۇژانە ئەو گاگەلە، دەباتە دەرىي گوند و ئىوارە، بە تىرى دەبىيئەتەوھ. گاوان، بىجگە لەوھى، پارەوپوولېك و بىژوېك، بۇ ئەو كارەى وەردەگرىت، ھەك نەرىتېك، ھەموو ئىوارەيەكېش، كە دىتەوھ نىو گوند، لە دەرگاي يەك بە يەكى مالانى گوند دەدات و بە دەنگىكى بەرز ھاوار دەكات و دەلى: مالاوا! ئىدى خەلكى مالەكە تىدەگەن و دەسبەجى، يەك نانى بۇ دەبەن و ئەوئىش دەپخاتە ئەو توورەكەيەوھ، كە بە شانىيەوھى. گاوان لە ھەر مالەو نانېك وەردەگرىت. ئەگەر گوند گاوانى نەبىت، ئەوا خەلكى گوند، ئەو مالانەى، كە چىل و پەشەۋلاخيان ھەيە، كارى گاوانىيەكە، لە نىوان خۇياندا دەبەشەوھ. ھەر پۇژەو يەكېك، گاگەلى دى دەباتە دەرى و لەوھەرگە. ئەو كارە پىي دەگوتى: "تۆرەگاگەل"، واتە: ھەر پۇژى كەسىك، تۆرەى گاگەل لەوھەراندىتەى و دەبىتە جىگرى گاوان. ئەم ئەنجومەنى دەسەلاتەى بەغدايش، ھەر دەلىي تۆرەگاگەلى لاي خۇمانە، ھەر مانگى يەكېك تۆرەگاگەلىتەى و جىگرى گاوانە. ھەر مانگى يەكېك، تۆرە سەرۇكىيەتى و كەسىش سەرۇكى تەواو نىيە و ھەموو ھەر جىگرى سەرۇكن. ئەوجا ئەگەر سەرۇكايەتتەك بەمجۆرە بىت، ئەمە ئەو ھەللا و بەزەمەى بۇ چىيە و بۇ دەبىي ھىندە گرنگ بىت و ھىندە باس بىت! ھەر پىش جەلال تالەبانى، ئىبراھىم ئەلجەغفرى(ابراھىم الجعفرى) و ئەحمەد ئەلچەلەبى(أحمد الجلبى) و ئەياد ئەلعلالوى (أبيادالعلالوي)ش ئەو تۆرە گاگەلەيان ھات و لەكۆلى خۇيان كەدەوھ و ھىچ ھەللا و فەرتەنەيەكېشيان، نە كرد و نە بۇ كرا. ئەلجەغفرى(الجعفرى)، يەكەم كەسىش بوو، كە تۆرەگاگەلى بەرکەوت و بۇ ئەو، وەھا كارېك، ئەزمونىكى زۆر نوئى بوو، لى زۆر ئارام و بىدەنگانە بەسەرى برد. مەن ھىچ جۆرە ئىرەبىيەك، نە بە جەلال تالەبانى و نە بەوانەى پىش ئەو و نە بەوانەى دواى ئەوئىش، كە تۆرەگاگەليان دىت نەبەم، وەلى ئەوھم لا پوونە، كە ئەوھى سىياسەت دەكات و بە تەماى كورسى و پلە و پاىە و ناو و دەسەلاتە، ئەگەر ئاورېك لەوانەى پىش خۇى بداتەوھ، ھەرگىز تووشى نەرجسىيەت نابىت و تاووسەرەوتار ناكات و ھەمووى ھەر پى ھىچ دەبىت. دەسەلات و كورسىيەك، بۇ ھۆلكۆ، ئەتاتورك، ھەمەرەزاشا، جەمال عەبدوئناسر، ستالېن، ھىتلەر، مۇسۆلېنى، فرانكۆ، لىنېن، ماوتسىتۇنگ، دىگۆل، ناپۆلېون، چاوجىسكۆ، ھىلاسېلاسى، ئەنوەر خواجە، عىدى ئەمىن، پىنۇشى و سەددام حوسەين نەما و ماپەپوچ بوو، دەبىي بۇ ئەوانەى عراق، كە لە رىز وەستاوون و لە رىز وەستاون، بۇ ئەوھى تۆرەگاگەلىكەى خۇيان بەجىبگەيەنن، چى پى بىت!.

2003/11/16